

Pseudo-Homer
**Žaba i miševa
ljuti boj**

Prevod sa starogrčkog, pogovor i napomene

DEJAN ACOVIĆ

BUK & FAL

Počinjući¹ od stranice prve molim se usrdno da hor
Sa Helikona² dođe zarad pesme ove što je
Započinjem sada držeć na kolenima tablice³;
Pesme o boju neizmernom, na bitku što podstiče
Delo Aresovo⁴ – jer nadam se da pesma će ova
Do sluha svih smrtnika stići, o tome miševi kako su
Od žaba u boju strašnom valjaniji bili, nasledujuć
Dela onih što su od zemlje rođeni – Giganata
Strašnih⁵; takva je priča međ ljudima smrtnim
Kružila; ovo beše njen početak.
Jedared žedan miš, od lasice⁶ umakavši srećno,
Požudni⁷ obraz ka lokvi jednoj obori da se slatke,
Medene vode nauživa; žaba što lokvu voli,
Što glasove mnoge ispušta, ugleda njega tada
I ovakve njemu reči uputi: Ko si, stranče, ti?
Odakle si na obale naše prispeo? Ko roditelj je tvoj?⁸
Celu meni istinu kazuj, da ne pomislim da si lažac
Kakav; ako se prijateljstva pokažeš dostojnim
Vodiću tebe domu svojem, darove ću ti darivati
Brojne i vredne; ja kralj sam Fisignat⁹ koji u lokvi

Ovoj čašćen sam da predvodim narod žablji dane
Već mnoge; otac Pilej¹⁰ rodio je mene nakon što se
Sa Hidromeduzom¹¹ u ljubavi spojio¹² na obalama
Eridana reke¹³; vidim da plemenit jesi i valjan,
I hrabar vrlo, daleko od ostalih iznad, takođe
Da kralj si što skiptar nosi, i odvažan u borbama
Ratnik; de priđi meni bliže i svoje poreklo izloži.
Tada Psiharpaks¹⁴ govoriti stane te odgovori ovako:
Zašto ti za poreklo pitaš sada moje? Znano je ono
Ljudima svim, bogovima i bićima što nebom lete.
Poznat ja sam kao Psiharpaks, potomak jesam
Troksarta¹⁵, oca velikodušnoga, i matere Leihomile¹⁶,
Što kćer je Pternotrokta¹⁷ kralja; rodila ona je mene
U kolibi, međ ljudima smrtnim, smokvama hranila
Te orasima i lepim jestivima raznim. Kako mene
Prijateljem svojim činiti misliš, kad se toliko mi
Po prirodi¹⁸ razlikujemo? Život tvoj u vodi odvija se,
Moj običaj jeste da po stvarima ljudskim prebiram.
Ne izmiče nikada meni hleb ispečen lepo, u korpi
Valjano upletenoj, od susama kolač s koricom finom,
Nit šunke odrezak, džigerica bela, sir tvrdi od mleka
Slatka, nit slatkiš od meda satkan sav, blaženi njega
Što žele, niti stvarčice što kuvari¹⁹ spremaju vredni,
Za gozbe smrtnika lonce kad pune začinima raznim.
Pred pokličem ratnim bežao nisam nikada, nego sam

Smesta prvima u poretku bojnomo pristupao voljno;
Ljudi se ja ne bojim, čak ni krupna telesa kad nose;
Ne, u krevete uvlačim se njima, vrhove prstiju
Grizem zdušno; tad od šunke uzimam njihove, bol
Nikakva čoveka ne budi, sanak slatki nikoga
Ne napušta dok ja grickam ih vešto. Ali se dva
Zla plašim ja vrlo na zemlji celoj: jastreba kletog
I klete lasice, što nesreću veliku zadaju meni;
I mišolovke²⁰ grdne gde sudba varljiva mene vreba.
Lasice plašim se ja ponajviše, najbolja jeste ona
Da one što jazbine kopaju vešto iskopava žive.
Kupusa ne jedem ja, zeleniša kakvoga ni tikava,
Ne žvaćem bube prozirne niti peršuna zelenoga.
Uživanja to su bara stanovnicima, kakav i ti jesi.
Nasmejavši se, Fisignat ovako odgovori njemu:
O stranče, svojim se stomakom razmećeš silno,
Mi ti takođe čuda za gledanje imamo, u bari ovoj
I obalama njenim; Kronov sin²¹ žabama podari pašu
Dvostruku: po zemlji skakućemo potom se u vodu
Sakrijemo; dvostruke domove nastanjujemo mi
U krajevima ovim; ako li da naučiš o svemu ovome,
Prosto je vrlo: hajd' ti na leđa moja, čvrsto drži se
Da ne bi skliznuo; moje ćeš domaćinstvo videt sad ti
U redu uzornom. Tako je govorio; potom leđa svoja
Podmetnu on, miš se popeo hitro, čvrsto držeći potom

Vrat Fisignatov glatki. Isprva bilo mu milo luke²² da
Vidi okolne, uživajući sve u plivanju Fisignatovom;
Kada ga talasi tamni²³ celoga zapljusnuše, stade on tad
Suze gorke liti, zalud se kajanju dade te zamerajući si
Gorko, kose je čupao svoje²⁴, stezao oko stomaka žabe
Udove svoje čvrsto, srce je igralo njemu od želje silne
Da se opet nekako čvrstoga kopna domogne; cvileo jako
Iz straha je on; potom rep svoj u vode duboke zamoči,
Kao da kakvo kormilo drži, bogovima se moleći sveudilj
Da se kopnu ponovo uputi; opet tamna voda njega pljusnu,
Vikati stade on jako, sve za pomoć zapomažući. Tad njemu
Reč ovakva iz usta nahrupi: Nije li bik nosio 'vako svoj
Tovar ljubavni²⁵, Evropu kad je preko talasa na Krit
poneo?

Tako sad žaba ova miša povede domu svojemu, plutajući
Sve bledim telom na vodama belim²⁶. Zmija vodena tu se
Stvori najednom, prizor strašni za oboje, razjapivši nad
Vodom ravnom čeljust svoju. Nju kad je video Fisignat
Pod vodu zamaknu, ne misleć kakvog će prijatelja pravo
Propasti da prepusti teškoj; zaroni on u bare dubinu,
Crnoj smrti²⁷ umakavši hitro. Miš potom, prepušten sebi
Tako, u vodu upade nauznak, udove svoje stisnuvši
Čvrsto, cvileći dok je smrti u oči gledao; nekoliko puta
On dotaknu dno, nekoliko puta²⁸ iz vode promoli glavu;
Da umakne od sudbine zle dato nije njemu bilo; krzno

Njegovo natopljeno teža velika bejaše²⁹, utapajuć se
Ovako on reče: Nećeš se izvući, Fisignate, prevarstva
Čineći ovakva, saputnika zbacujući sa tela svojega,
Ko sa litice da si bacio njega. Nitkove prokleti, bolji
Od mene na kopnu nisi bio u šakanju³⁰, rvanju ili
trčanju, nego si mene u vodu poveo i u nju me bacio.
Ima božanstvo za osvetu oko, kaznu pravednu da
Platiš izbeći nećeš i pravednu odmazdu da trpiš
Od miševa vojske što u časti velikoj drži mene!
Tako govoreći, u vodi nestade. Leihopinaks³¹ ugleda
Njega dok je na obali sedeo travnoj. Zarida³² silno,
Hitro potrča on ostalim miševima vesti da dojadi.
Bes obuzela je njih kada su sudbu njegovu saznali,
Glasnicima narede hitro da razglase skupštinu smesta,
U zoru ranu, u domu Troksartovom, oca nesrećnog
Psiharpaksa, što po lokvi pluta nauznak, utopljen,
Po obali ne hodi više, nesrećnik, već mora sredina³³
Njega drži sada. Kad se oni svi u zoru sakupiše,
Prvi ustade Troksart, zbog sina razjaren, te ovako
Besediti stane: Prijatelji moji, sve i da sam ja samo
Nesreću veliku od žaba pretrpeo, zla se sudba na sve
Nas navalila; nesrećan ja sam što troje dece izgubih:
Lasica najomrznutija dograbi od njih prvo, i ubi ga
Pošto ga iz rupe izvuče. Ljudi zli odvukoše mi
Drugo sudbini kletoj, kad smisliš prevaru drvenu³⁴

Znanošću svojom, mišolovkom zovu je oni, miševa
Umoriteljkom; treće voleo ja sam i majka njegova
Brižna; njega zadavi Fisignat, evo ga u vodu odvuče.
Hajde, oružajte se svi, s njima da se suočimo sada,
Pošto se u opremu bojnu našu valjano odenemo.
Ovo rekavši ubedi sve da se na oružje hitro daju,
I Ares što se poslovima ratnim stara potkrepi njih.
Prvo su knemide pričvrstili na bedra³⁵ dva svoja,
Pošto su pasulja belog razlomili mahune te njih
Pričvrstili umešno; semenke su počistili na njima
Radeći noći cele; prsnike čvrste načiniše oni od
Trstika sa kožom rumenom razapetom, što su je
Učinili vešto kad su lasicu odrali³⁶. Štit njima beše
Od svetiljke sredina, a koplje njihovo igla dobro
Odmerena, delo Aresovo³⁷ od bronze načinjeno celo.
Kaciga na glavi beše njima od graška ljuska tvrda.
Tako se miševi naoružашe; kad su žabe to videle
Iz vode su izašle hitro; na mestu se jednom okupile
I savet za rat kleti držale su one; dok su gledale
Tako odakle vreva bojna i metež dolaze, glasnik
K njima pristupi noseć u ruci štap³⁸, Tiroglifov sin
Embasi hitro³⁹ nezazorni; rat strašni⁴⁰ nagoveštavajuć,
Ovako njima reče: O, žabe, miševi vas izazivaju
Sada i mene šalju vama da kažem da oružate se
Te da se za rat i bitku spremate; znaju oni da kralj

Vaš Fisignat udavi u vodi Psiharpaksa; borite se
Sada najvaljaniji što ste među rodom žaba rođeni.
Tako on izloži njima te udalji se; kada on takve reči
Tu izgovori, pometnja nasta međ žabama i nemir.
Rasprava je nastala i grdnja⁴¹, te Fisignat ustade⁴² i
ovako

Govoriti stane: Prijatelji, miša ubio ja nisam, nit
Sam ga dok se davi video; utopio se on kad se kraj
Obale igrao, plivanje žablje naše želeć da podražava.
Nitkovi ovi me sad okrivljuju, a krivice nikakve nema
U meni; ali, hajde sad da raspravimo kako da mišje
Zlotvore ove pobijemo. Sada ću vama izložiti nameru
Koja ponajboljom izgleda meni⁴³; da stanemo sada svi,
Kad se naoružamo valjano, na visove obale ove gde
Tlo se uzdizati kreće te strma je vrlo; kada krenu oni,
Na nas jurišajući, onda da ih do'vatimo za kacige njine
Svakog kako se približava, u vodu da ih sunovratimo
Zajedno sve; kad tako podavimo one što na vodu
Sviknuti nisu, srećno tad ćemo slaviti nad miševima
Pobedu⁴⁴. Tako rekavši, ubedi sve da oružja se late.
Prvo su goleni svoje pokrili sleza listovima, te potom
Pribavili naprsnike teške od liski blitve zelene, štitove
Od liski kupusa valjano uglavljenih, svak trstiku oštru
Kao koplje dohvatio, a glavu mu pokrivala od puža
Kućica; na obali dok su žabe stajale visokoj naoružane,

Stari Grci, uvek u potrazi za počecima i izvorištima svega postojećeg, pripisivali su autorstvo dva obimna epska speva osobi po imenu Homer. Narativna tehnika njegova, bujnost izraza, artificijelan jezik kojim niko nije govorio¹, umeće u iskazivanju različitih životnih okolnosti – od mirnog seoskog života do krvavog vrtloga rata – te bajkovitih pustolovina, pokazuju da je i pre njega postojalo epsko i svako drugo pesništvo. Nema o tome pouzdanih podataka pa smo i za taj sadržaj prinuđeni da se obratimo Homeru, i te tragove moramo pratiti u njegovim delima. Kada u *Ilijadi*, IX 185 i dalje, ahajski izaslanici dolaze kod Ahileja da ga mole da se izmiri sa Agamemnonom i da se vrati u bitku, zatiču ga kako uz formingu peva slavna dela junaka (κλέα ἀνδρῶν). S druge strane, u *Odiseji* o ovim delima pevaju posebni pevači – aedi. Prosce Penelopine, koji se baškare u Odisejevoj kući, pesmama zabavlja pevač Femije (*Odiseja*, I 325–327). Na dvoru kralja Alkinoja slepi pevač Demodok peva o propasti Troje izazivajući Odisejeve suze (*Odiseja*, VIII 469 i dalje).

¹ Mešoviti i kompleksni karakter Homerovog jezika bio je predmet pažnje još u antici. U njemu se jedni pored drugih nalaze oblici raznih dijalekata i starosti – mikenizmi, ahajoarkadizmi, eolizmi, jonizmi te aticizmi.

Prehomerske epske pesme, priče o bogovima i junacima, pevaju sami junaci ili umetnici kojima je pevanje poziv; oni su nadahnuti – bogovima i posebno Muza – i prate svoje pripovesti sviranjem na formingi i kitari; zvezde su narodnih skupova i svetkovina, premda možemo pretpostaviti da više cene udobnost domova velikaša. Ovako zacrtana opšta slika u isti mah pokazuje i okvir glavnog problema, to jest odnosa između narodne epike, inače prisutne na svim meridijanima, njenog porekla, obzorja i domašaja, i jake umetničke ličnosti koja je dospela do projekcije pesništva kao takvog. Američki naučnik Milman Peri (Milman Parry, 1902–35), bio je uverenja da je homerska tradicija usmena, bez intervencija pisma². Za svoje je tvrdnje tražio argumente na Balkanu, među narodnim pevačima koji su naizust znali obimne epske pesme. Stil njihovih poema, kao i Homerovih, ili homerskih, poglavito je *formulaičan* (formulaic), osniva se na upotrebi „epiteta na zalihama“ i ponovljenih grupa stihova te na mnoštvu utvrđenih fraza.

Grci su, međutim, Homerove epove držali za nešto više od književnosti. Priznavali su ih simbolom heleniskog jedinstva i izvorom praktičnog morala. Obezbeđivali su osnovu obrazovanja i kulture tokom klasi-

² Nije poznato u kojoj se razvojnoj fazi homerske epike može pretpostaviti postojanje određenih pisanih, pomoćnih, predložaka. Plutarh u životopisu Likurga, IV 3-4, kaže da je spartanski zakonodavac Likurg doneo prepise Homerovih epova iz Jonije u Spartu. Druga verzija, atinska, kaže da je Hiparh, sin atinskog tiranina Pizistrata, prvi doneo homerske epove u Atinu, prema Pseudo-Platonovom *Hiparhu*, 228b; u tom se kontekstu govori i o izvođenju Homerovih epova na Panatenejskim svečanostima.

čnog razdoblja sve do vremena Rimskog carstva i pojave hrišćanstva; posredstvom Vizantije i renesansne Italije u najširem smislu uticali su na evropske standarde mišljenja i ideale. Sa ovim je u oštroj opreci činjenica da ne postoje pouzdani podaci o Homerovoj biografiji i topografiji. Implicitne reference na Homera javljaju se u VII veku pre nove ere; Arhiloh, Alkman, Tirtej i Sapfo prilagođavaju homersku frazeologiju i metriku svojim ciljevima i metričkim obrascima. U isto vreme, i kasnije, prizori iz epova postaju rašireni u umetničkim delima. Pseudo-Homerova *Himna Deloskom Apolonu*, verovatno nastala u poznom VII veku, tvrdi da je delo slepoga čoveka koji živi na krševitom ostrvu Hios; ovu tvrdnju prihvata i analitični Tukidid. Zamisao da je Homer imao naslednike – Homeride – i da su se oni bavili čuvanjem i širenjem njegove poezije spada u rani VI vek. Ne dugo zatim nastala je i neka vrsta naučnog bavljenja Homerom; Teagen iz Regija, u južnoj Italiji, pred kraj istog ovog veka napisao je prvo od mnogih alegorijskih tumačenja. Tokom V veka nastajale su biografske fikcije; filozof Heraklit iz Efesa poslužio se trivijalnom legendom o Homerovoj smrti: umro je od tuge pošto nije mogao da reši dečju zagonetku³. U kontekstu sofistike verovatno je nastala i zamisao o pesničkom nadmetanju Homera i Hesioda, posle Homera najstarijeg grčkog pesnika. Istoričar He-

³ Fragment 21, u prevodu Miroslava Markovića: *Varaju se ljudi u pogledu saznanja očiglednih stvari / kao god Homer, koji je bio mudriji od ma kojega drugog Grka. / Naime, njega su prevarila deca što su se trebila od vaši, rekavši mu: / Što god videsmo i uhvatismo, to za sobom ostavljamo; / što niti videsmo niti uhvatismo, to kući nosimo*. Heraklit inače spada u Homeru nenaklonjene mislioce.

rodot, uvek u potrazi za egzotičnim pripovestima, malo toga ima da saopšti o Homeru; pošto je uspostavljanje grčke teologije pripisao Homeru i Hesiodu, ustvrdio je da su oni živeli najmanje četiri stotine godina pre njegovog doba, V veka pre nove ere. Nedostatak podataka i znanja nije, kao i obično, uznemiravao Grke. Fikcije koje su začete u V veku bile su u helenističkom razdoblju razvijene u fantastične pseudobiografije, koje su potom rafinirali učenjaci Rima. Najduža sačuvana pripisuje se samom Herodotu; ona se ne usteže da Homeru dodeli nekoliko generacija slavnih predaka te detaljan popis putovanja.

Stručna filološka kritika, uobičajeno nazvana *homersko pitanje*, začeta je već u antici⁴. Njena glavna namera bila je utvrđivanje popisa dela koja pripadaju njegovom pesničkom geniju. Gravitaciono polje Homerovog duha tokom vremena privuklo je raznolike epske tvorevine: sve pesme epskog ciklusa, potom zbornik himni te *παίγνια* – pesničke igrarije, parodijske i humoristične sastave: *Βατραχόμυθια*, *Μαργιτικής* te *Κέρκωπες*. Nakon delovanja pesnika (Kalin, VII v.p.n.e), istoričara (Herodot), te aleksandrijske filologije (Ksenon i Helanik, Aristarh), Homeru je preostalo „autorsko pravo“ samo na *Ilijadu* i *Odiseju*. Premda su pojedini učenjaci hteli da ga liše i *Odiseje*, preovlađujući stav u antičkom svetu Homeru je čvrsto pripisao ova dva epa, nastala u različitim godinama pesnikovim. Moderna vremena u problematiku su uvela jedan nov i neočekivan problem, barem on kao takav

⁴ Detaljan pregled homerskog pitanja, s posebnim osvrtom na rad pomenutog Milmana Perija, iznet je u sjajnoj monografiji Zdeslava Dukata, *Homersko pitanje*, Globus, Zagreb, 1987.

nije pokretan u antici: ukidanje ličnosti samog Homera. Takav stav prvi je formulisao Francuz Hédelin d'Aubignac; u jednoj raspravi iz 1715, ustvrdio je da nikada nije postojao pesnik po imenu Homer. Međutim, prava naučna kritika započeće tek sa delovanjem nemačkog filologa Fridriha Augusta Volfa (Friedrich August Wolf), koji je 1795. objavio znamenitu studiju *Prolegomena ad Homerum*. Otada pa nadalje sledi čitav niz pokušaja i put ka konačnoj neizvesnosti. Međutim, ni ta neizvesnost niti sasvim izvesna mogućnost ostavljanja homerskog pitanja zauvek otvorenim, ni sva učena domišljanja i analize učenjaka, i ponekog zainteresovanog laika, ne mogu ukinuti utisak da se radi o jedinstvenim i zaokruženim delima koja nose pečat individualnog pesničkog genija. Ona traju vekovima, putem prevodne recepcije, što je takođe tema širokog opsega te u nju ovom prilikom ne možemo ulaziti, zadobijaju različita jezička obličja i inkorporiraju se u različite kulture⁵. I danas, u izvornom obliku ili u prevodu, ako je valjan, pružaju čitalačko zadovoljstvo.

Βατραχίουμαχία – Žaba i miševa ljuti boj

Premda stroga filološka kritika i analiza odriču Homeru autorstvo ovog malog epa, epiliona od neke tri stotine stihova, time sam problem autorstva te prostorno-vremenskih određenja teksta nije rešen. Da je Homerovo delo, izvesni autori tvrdili su još u antici – rim-

⁵ Recepcija Homera u srpsko-hrvatskoj kulturi predmet je monografije Darinke Nevenić Grabovac, *Homer u Srba i Hrvata*, izdanje Filološkog fakulteta Beogradskog Univerziteta, 1967.

ski pesnik Marcijal⁶, na primer. Vizantijski književni leksikon iz X veka *Suda*, u odrednici "Ομηρος, epilion smešta u dela sumnjivog autorstva. Isti leksikon tekst pripisuje izvesnom Pigretu⁷ iz Karije, bratu Artemizije, karijske kraljice, što čini i Plutarh⁸. Sholije uz dramske tekstove Sofokla i Euripida donose navode iz epa, ali bez upućivanja na bilo kojeg autora⁹. Moderni učenjaci pokušali su da tekst atribuiraju nekom nepoznatom pesniku iz doba Aleksandra Velikog, međutim, sva nastojanja do sada nisu donela rezultate pa se i u ovom slučaju moramo pomiriti sa nepoznanicama; namena teksta, što je još ozbiljniji problem, takođe nije jednostavno pojmljiva.

Žaba i miševa ljuti boj, kako smo ga ovde preveli, spada u parodijski diskurs, premda sami Grci nisu definisali parodiju kao žanr. Za prvog pesnika parodija Aristotel smatra Hegemona sa Tasosa¹⁰. Atenej¹¹ navodi da se Hegemon tokom Peloponeskog rata (431–404), posebno istakao parodijama Homerovih pesama; znao je da govori obešenjački i u pravom smislu glumački, pa je zato bio popularan u Atini. Parodijom *Γιγαντομαχία* (*Boj Giganata*), toliko je uspeo da zasmeje Atinjane da su smetnuli s uma katastrofalni poraz na Siciliji, 413. godine pre nove ere; od tih tekstova nije ništa sačuvano, a retki fragmenti ne mogu se povezati

⁶ *Epigrammata*, XIV 183.

⁷ *Suda*, s.v. Πίγρης; postoji i varijanta imena Tigres.

⁸ *De Herodoti malignitate*, 43; *Moralia*, 873 f.

⁹ *Scholiastes Sophoclis*, uz *Antigonu*, stih: 102; *Scholiastes Euripidis*, uz *Oresta*, stih: 786.

¹⁰ *Aristotelova Poetika*, (sa starogrčkim tekstom), I 5.5, prev. Martin Kuzmić, Zagreb, 1912.

¹¹ *Deipnosophistae*, 5b, 108c, 407a, 699a, 698c-f.

u smisleni celinu. Sam pojam parodije (παρωδία – naspramna, suprotna, pesma), bio je dovođen u kontekst recitovanja homerskih epova od strane rapsoda, profesionalnih pevača; kada bi primetili da pažnja slušalaca popušta ili da nisu dovoljno zanimljivi, u svoje bi izvođenje umetali kratke epizode, i same načinjene od istih stihova, sa promenjenim smislom i namerom; to bi trebalo da bude, kako danas zamišljamo, podrugljiva imitacija ozbiljne pesme¹².

Osnova narativa nalazi se u basni o mišu i žabi u Ezopovom korpusu. Prema toj verziji, avanture željan miš moli žabu da ga prevede preko bare; žaba mu izlazi u susret, međutim, vezuje nogu miša za svoju i tako sa njim kreće preko vode; mišu je već plivanja dosta, ali nije u stanju da se oslobodi od žabe koja je rešila da ga udavi; u tom se trenutku pojavljuje soko te grabi miša, ali zajedno s njim strada i privezana žaba. Pouka basne odnosi se na one koji spremajući zločin nastradaju i sami.

Kobni susret miša i žabe u epilionu povod je za rat dva plemena. To pesniku pruža mogućnost da načini parodiju na čitav niz sastavnih delova herojskog repertoara: opremanje junaka i njihov angažman u boju, tako detaljno opisani kod Homera; drže se ozbiljni govori, podstiče se na rat, ni sam Olimp ne ostaje po strani – angažovanje božanskih ličnosti u sukobu takođe je siže poznat iz Homera. Konačno, Zevs, iz njemu znanih razloga, odlučuje da prekine pogibelj plemena žaba i da im protiv trijumfujućih miševa pošalje u pomoć krabe. Jezičko obličje ove retorske amplifikacije

¹² *Rečnik književnih termina*, s.v. parodija; Nolit, Beograd, 1985; *La parodie*, par Octave Delepierre, Londres, 1870.

pozatog sižea, Ezopove basne, veoma je šaroliko: počev od samih Homerovih stihova ili njihovih delova, u tekstu se nalaze oblici koji ni na koji način, i pored kompleksnosti jezika Homerovog, ne mogu biti deo njegovog izražajnog arsenala niti idejnog horizonta. Epilion je sastavljen u metru epske i homerske poezije – heksametru – premda ima dosta ametričkih stihova; razradu ovih i drugih detalja pokušali smo da damo u napomenama uz prevod. Konačno, najsloženije pitanje ostaje za kraj: namena teksta. Ovaj književni *curiosum* drevne grčke književnosti mogao je da za svoj cilj ima čistu i jednostavnu zabavu na književnim recitacijama, slično satirskoj drami nakon izvođenja tragične trilogije. Mogao je da figurira kao jedno od dela namenjeno populaciji koju danas definišemo kao „deca i omladina.“ Kao svaka valjano i sa poznavanjem izvedena parodija, nalik Aristofanovom parodiranju Euripidovog opusa, naročito u komediji *Žene na prazniku Tesmoforija*, u kojoj je maestralno sprovedeno metateatarsko parodiranje same umetnosti pozorišta, ili parodijama Lukijanovim, ona teži da otkrije nove i probije stare izražajne limite, ne nalazeći se uvek nužno u funkciji izrugivanja ili podsmevanja. U tom kontekstu mogla je biti i subverzivna, dovodeći u pitanje neke od društvenih i kulturnih konvencija i vrednosti. Premda u ovom kratkom tekstu nismo pružili jače argumente, već smo uglavnom izneli niz pretpostavki i nedoumica, podrazumevamo da bi se kulturološko delovanje teksta *Βατραχόμυμια* – *Žaba i miševa ljuti boj* – moglo tražiti u analogiji sa delovanjem kongenijalne umetničke grupe iz naslova ovog kratkog pogovora te pomenutim bardovima izokretanja stvari naglavce, da bi se bolje i potpunije sagledale: Aristofanom i Lukijanom iz Samosate.

Za prevod na naš jezik koristili smo starogrčki izvornik u izdanju: *Βατραχίουμαχία*, Homeri Opera; recognovit brevisque adnotatione critica instruxit Thomas W. Allen; Tomus V, Oxford, (1912), 1961. Za izradu napomena korišćeni su standardni priručnici klasične filologije.

Dejan Acović

Sadržaj

Žaba i miševa ljuti boj	5
Napomene	21
Dejan Acović: Homer <i>i Monty Python</i>	29